

DISSERTATIO IVRIDICA

24

DE
R E M E D I I S

1758/19^a

QVAE
PRO SERVANDIS RECUPERANDISVE IMPENSIS
A BONAE FIDEI POSSESSORE
IN REM ALIENAM FACTIS COMPETVNT

QVAM
AVSPICIIS DIVINIS
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
D O M I N O
ERN. AVG. CONSTANTINO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE REL.

INDVLTV MAGNIFICI IVRECONSVLTORVM ORDINIS
SVB PRAESIDIO

VIRI EXCELLENTISSIMI CONSVLTISSIMI
LONGEQVE CELEBERRIMI

IO ANN. WVNDERLICH

IVRIVM DOCTORIS ET PROFESSORIS PVBLICI
PATRONI ET PRAECEPTORIS
PER OMNEM AETATEM RELIGIOSE COLENDI

IN IPSA FESTIVITATE ACADEMIAE SECVLARI

AD D. VIII. FEBRVAR. MDCCLVIII.
PVBLICAE ERVDITORVM DISQVSSIONI.
SVBIICIET

CHRIST. NICOL. CARSTENS
LVBECENSIS.

IENAE LITTERIS SCHILLIANIS.

T E M E D I I S

END SP...
IN DOM...
IN FEM...

...
...
...

...
...
...

...
...
...

JOANN WANDERLICH
...
...

...
...
...

CHRIST NICO CASPERUS
...
...

22
1

SACRI ROMANI IMPERII
LIBERAE AC INCLYTAE REIPUBLICAE LVBECENSIS
MAGNIFICO ATQVE ILLVSTRI CONSVLII
DOMINO

IOANNI FRIDERICO
CARSTENS
IVRECONSULTO

GRAVITATE PRVDENTIA ET VSV
NULLI FACILE COMPARANDO

LITERARVM LITERATORVMQVE
MAECENATI MVNIFICENTISSIMO
PATRONO DENIQVE SVO

ALIIALI OBSEQVIO ET RELIGIOSO NVMQVAM NON AFFECTV
COLENDO VENERANDO

CVM VOTO

EXOPTATISSIMI CONSILIORVM SVCCESSVS
ET OMNIGENAE PROSPERITATIS
DISQVIGATIONEM HANC FORENSEM
IN GRATI ANIMI TESSERAM

PRO PLVRIMIS BENEVOLENTIAE SIGNIS
ET PRO VLTERIORI PATROCINIO ADQVIRENDO
DICAT CONSECRAT

CLIENS DEVOTISSIMVS

CHRIST. NICOL. CARSTENS.

SACRI ROMANI IMPERII
 LIBERAE AC INDEPENDENTIS REIPUBLICAE PATRIS
 MAGNIFICO ATOVE ILLUSTRI CONSULI
 DOMINO
 IOHANNI FRIDERICO
 CARSTENS
 IURECONSULTO
 GRAVITATE PRUDENTIA ET VSA
 NULLI FACILE COMPARANDO
 LITTERARVM LIBERATORVMQVE
 MANERENTI MUNIFICENTISSIMO
 PATRONO DENOVE SVO
 ALII ORDINO ET R. IUDICIO NON ADPECTA
 COLENDO VENERANDO
 CVM VOTO
 EXOPTATISSIMI CONSILIORVM SUCCESSVS
 ET OMNIGENAE PROSPERITATIS
 DISPOSITIONEM HANC FORENSEM
 IN GRATI ANIMI TESSERAM
 PRO PLURIMI BENEVOLENTIAE SIGNIS
 ET PRO VENERANDI PATROCINII ADVOCANDO
 DICAT CONSECRAT
 CENSUS DEVOTISSIMVS
 CHRISTI NICOL. CARSTENS

§. I.

EFFECTVS possessionis 1) tam generales, quam speciales, bene multos, imo prope infinitos, constat, celebrari, et tum *iustae* illius, tum etiam *iniustae* 2) atque quocumque titulo adquisitae, longa serie a legitimae scientiae interpretibus enumerari solere praeclara commoda 3). Haec autem omnia nunc recensere, nec vacat, nec plene persequi instituti ratio permittit. Insignem interim hunc, eumque praecipuum illius effectum iam, placet, vel digito monstrare, quod nimirum *possessione*, id est, detentione rei cum animo eam sibi retinendi coniuncta 4), adquiratur etiam dominium 5): et ita quidem, vt, qui semel alicuius rei dominium adeptus est, semper illius dominus praesumatur 6), atque longa possessione per vsucapionem ipsum dominium transferatur in possessorem. Neque tamen ad hoc, vt is, qui possidet, pro domino habeatur, aut pro domino possidere iudicatur 7),

A

tur 7),

tur 7), quamcumque possessionem sufficere ad vnum omnes, et recte quidem, ore scriptisque docent; sed requiri, vel suo iure vrgent, qualificatam, titulo et bona fide munitam. Tantum igitur abest, vt reicienda videtur, aut prorsus otiosa possit dici, distinctio inter *malae* et *bonae fidei possessorem*, vt merito adstrui debeat potius, ipsis legibus eam probari 9): licet vehementer nobis, id quod non negamus, displiceat, vtriusque, quam circumferunt, definitio. Quum enim differentiam, vt loqui amant, specificam plerique ponere solent in *ignorantia* et *scientia*, rem, quam quis possidet, esse alienam; vtramque, facile animaduertimus, definitionem mutilam esse et imperfectam, vtramque definito suo esse strictiorem 10).

1) quam plerique cum WISSENBACHIO in princip. iur. sec. ordin. Instit. Tit. de rec. diuis. §. 25. speciebus *iuris in re*, sed male, si quid perspicere valeamus, adcerferi solent: quam controuersiam late alii exposuerunt. Neque tamen negligendus, qui possessionem ex *iure in re* et *ad rem* eliminandam esse, quo successu, alii dicunt, probare studuit, GOTTL. STYRM in *diff. de genuina possessionis indole*, sub Praesidio Ioan. Bernb. Friesen, habit. Jen. 1725. quemadmodum, possessionem *mixtam* adnumerandam esse, seu, quae et *iuris* est et *facti*, cuique de vtroque horum genere aliquid inest, contra alios, et nominatim ANDR. BACHINAEVM *lbr. VIII. controuers. s. speciose satis post. CORNEL. A. RENTHELEN in Centuria controuersar. iur. quaestio. in Tit. Dig. et Cod. de acquir. rerum et amitt. possession. qu. 1.* multosque alios defendit IOHANN. GABRIEL WITTEBACH in *diff. de his, quae in re sunt iuris, aut facti, vel mixta cap. IV. lbr. 7. seq.*

2) licet hoc aliis cum MENOCHIO et MEYIO displiceat; quibus tamen satisfacere videntur FRID. SCHENCKIUS, BLAUSTAVENBERG in *conclusionib. iuris conclus. 197. pag. 100.* BEN. CAERZOV. *reponso. lbr. I. tit. 1. resp. 1. seq.* et IOHANN. NICOL. HERTIVS in *opuscul. Vol. II. Tom. II. pag. 357. seq.*

3) IOHANN. GE. FICHTNER in *diff. de possessionis commodis, Alt. 1711.* in specie autem, quatenus possessio possessorem eximit ab opere probandi,

probandi; vide apud PAUL. BVSIVM *Subtilium iur. libr. II. cap. 2.*

- 4) quam vnam tantum esse, alii adferunt, alii duas constituunt, tres alii, alii iterum quatuor possessionis ab inuicem distinctas species; de quo insigni doctorum dissensu adeas, quaesumus, ANDR. ALCIATVM *ad l. 115. ff. de Verb. signif. Tom. II. Oper. pag. 1166.* IOANN. COBRASIVM *Tom. I. Oper. pag. 929.* FRANC. DVARENVM *ad l. 1. ff. de acquir. vel amit. possess. in Operib. pag. 618. seqq.* HVG. DONELLVM *commentarior. iur. ciuil. libr. V. cap. 17.* DIDAC. COVARRVIAM *oper. Tom. I. pag. 194. seqq.* GREGOR. LOPEZIVM *animaduersion. iur. ciuil. libr. sing. cap. 27. apud EVERH. OTTON. in Thesaur. iur. ciuil. Tom. III. pag. 486. seqq.*
- 5) quo ipso tamen, prout proprietatis et dominii, vid. IOANN. PARLADORIVS *rerum quotidian. libr. I. cap. 4. pag. 108. seq.* CORASIVS *Tom. I. Oper. pag. 966.* IOANN. DOMIN. MARTVCIVS *vari. explanat. libr. I. cap. 10. pag. 28. seqq.* VAL. GVIL. FÖRSTER. *obseruat. succisu. libr. II. cap. 19. ap. OTTON. in Thesaur. iur. ciu. Tom. II. pag. 939.* quibuscum tamen conferendi sunt IOANN. ROBERTI ET IAC. CVIACII *controversar. p. 223. 443. et 703. edit. Marpurg. 1604.* GREG. LOPEZ apud OTTON. *l. c. Tom. III. pag. 485. seq.* licet post CVIACIVM, BORCHOLTVM, et WESENEVICIVM etiam DVARENVS *disputar. animar. libr. I. cap. 17. et VVLTEIVS in Iurispr. Rom. libr. I. cap. 68. n. 2.* dissentiant; ita quoque possessionis et dominii differentiam nec negamus, nec in dubium vocare animus est, quam agnouerunt, ve alios taceamus, PAGANIN. GAUDENTIVS *exposition. iurid. libr. I. cap. 21. apud OTTON. in Thesaur. iur. Ciu. Tom. III. pag. 360.* IOANN. BORCHOLT *in commentar. ad Tit. ff. de acquir. vel amit. possess. cap. VI. n. 13.* BERNH. WALTHER *miscellan. iur. libr. II. cap. 20.* quamvis in permultis iuris textibus possessio idem denotare, quod dominium, non propria quidem vocis vi, sed per metonymiam, post ALCIATVM ET FORNERIVM alii *ad l. 78. ff. de Verbor. signif. adcurate obseruarunt.*
- 6) MENOCHIVS *consil. 90. n. 59.* Ea enim, quae non mutantur sola temporis cursu, non praesumentur mutata, si vniquam ea existisse, constat. MASCARDVS *de probationib. Vol. II. conclus. 896.* COLERVS *in process. executiu. libr. II. cap. 3. n. 261.* FABER *in Codice Fabriano libr. IV. Tit. 14. def. 40.*

A 2

7) MENO-

- 7) MENOCHIVS de praesumptionib. libr. VI. praesume, 68.
- 8) quemadmodum commentatores ad *Tir. ff. de usucap.* perspicue factis tradunt atque copiosissime: quibus iungi meretur IUL. ABEYMA in *commentar. ad tir. ff. de acquir. vel amitt. poss. ff.* pag. 359. seqq.
- 9) scil. l. 2. et 3. ff. vti possidet. l. 3. §. 4. et 22. ff. de acquir. vel amitt. possession. aliisque innumeris: quarum auctoritatem non sequi, sed praecire iubent doctiores: quorum solida atque erudita argumenta nostra certe aetate omnibus, harum rerum idoneis aestimatoribus, placent.
- 10) Neque enim illaesa rei alienae conscientia bonam fidem sola inducit, sed et iusta causa ad eam nominatim requiritur a Iustiniano §. 35. *Inst. de rer. diuis.* quinimo necesse est, ne legum auctoritati refragetur possessio. Nam et aliquando, qui rei alienae scientiam habet, bona fide possidet. Exemplum est in l. 28. ff. de noxal. action. vbi is, qui seruum a bonae fidei possessore in noxam accepit, per usucapionem dominium eius (quod per noxae deditio-nem, siquidem erat seruus alienus, consequutus non erat) acquirit, licet ab initio scierit, rem esse alienam. Plura alia occurrunt in l. 15. §. 16. et 27. ff. de damno infect. l. 13. §. 1. ff. de Publician. in rem act. et apud IAC. CUIACIUM *Observar. libr. XVIII. cap. 25.* Quandoque contra, qui rei alienae scientiam non habet, mala fide possidet, vt vir et vxor sibi iniucem immo-dice donantes l. 16. ff. de acquir. possess. item qui ab eo, quem leges vetuerunt alienare, sciens emit l. 12. ff. de usucapion. quinimo dominus, si non per iudicem reposcit id, quod deberi sibi putat, sed vi alterum possessione deiecerit, iniuste possidet, et ius crediti amittit l. 13. ff. quod met. caus. gest. Leges, ex quibus alia exempla desumi forte poterunt, collegit CHRIST. TELEMANN in *diff. de vera substantia possessionis, ibes. IX.* VALRIEMER in *diff. de possession. ibes. XXIV.* et in *diff. de conuouersis quibusd. Iur. Civil. ibes. XLII.* PETR. FRIDERVS in *Commen-tar. ad Tir. ff. de acquir. l. amitt. possess. cap. VI. n. 25. seq.*

§. II.

VERVM missa conditione *malae fidei possessoris*, quae-cumque ea sit, missis etiam iis omnibus, quibus ipsum gau-

gaudere, perhibent, utilitatibus; dispiciamus, atque, quum copiose edisserere ab instituto nostro quam maxime est alienum, breuiter, strictimque saltem notemus iura, quibus *bonae fidei possessorem* frui, deprehendimus. Monendum igitur omnino esse, res ipsa postulare videtur, bonae fidei possessorem, conditione usufructu praeditum, quoad verus dominus ignoratur, eius loco interim haberi, omnique iure, agendi item, excipiendique remediis aduersus extraneos etiam omnes a Publicio Praetore proditis, eum recte *vi 1*). Et quamuis superuenienti ante fundum usufructum vel rem quamcumque aliam per usum continuum atque possessionem lege definiti temporis dominio adiectam *2*), vero domino haecenus possessa omnia restituere cum causa debeat *3*), id est, cum accessione omni *4*), fructus tamen eum lucrari et quidem indistincte perceptos *5*) atque consumptos omnes *6*), iura ita perspicue docent, ut nulla de iis amplius superesse aut nouiter institui possit disputatio. Non tamen est, quod in iuribus his enarrandis sumus prolixiores; quum potius instituti ratio exigat, ut maiori cura inquiramus in indolem remedium, qualiacumque demum sint, quae ipsi pro impensis seruandis recuperandisque competunt. Non quidem rem plane nouam, aut ab aliis nondum occupatam adgredimur, qui constituimus de hoc utilissimo argumento quaedam commentari: non satis tamen distincte exposita nobis visa sunt omnia, quae in plurimis iureconsultorum scriptis hac de re extant: quorum tamen vestigia legisse tantum adest, ut nobis obuerti possit, ut potius ab iniqua cuiuscumque censura immunes nos fore credamus, qui maiorem, quam adhuc nacta est, lucem nostro quodammodo studio adferre huic doctrinae, adlaborauimus.

2) §. 4. seq. *Inst. de actionib. l. 48. pr. ff. de acquir. rer. domin. l. 25. §. 1. ff. de usur. et tor. tit. ff. de publician. in rem action.*

3) est enim, ut plerique probant, adiectio potius domini, quam acquisitio seu adeptio, per l. 3. ff. de usucapion. utramque tamen vocem commode sustineri posse, putat CONR. LVDERING in *Tr. de usucapione et praescript. Cap. I. §. 7.*

4) CHRIST. GOTTLIEB SCHWARTZ *diff. de obligatione possessoris bonae fidei ad rem domino restituendam. Alt. 1730.*

5) GERH. NOODT *Oper. Tom. II. pag. 158. seqq.* In actionibus enim in rem, si secundum petentem lis daretur, iudices, PETITORIS REM ESSE, pronuntiabant, EAMQUE EI A POSSESSORE CVM FRUCTIBVS ACCESSIONIBVS ET OVENTIONIBVS RESTITVI iuebant, conf. BARN. BRISSONIVS *de formulis et solemnib. Pop. Rom. verb. libr. V. n. 120. pag. 400.*

6) idem SANDIVS *decision. libr. III. tit. 15. def. 2.* hisce verbis videtur adfirmare: *fructus a bonae fidei possessore ante licentiam moram percepti non veniunt in vindicationem.* Addere licet, cum lucrari indistincte omnes fructus, siue naturales sint, siue industriales, qui scilicet pro cultura et cura ex aequitate ipsi debentur: (eoque magis, si adprobaueris sententiam PETRI GRANGIANI in paradoxis *Iur. Ciu. cap. 21. ap. OTTON. in Thesaur. Tom. V. pag. 625. ubi fructus omnes esse naturales probare studuit*) quod argumentum satis controversum ex instituto illusterrunt IAC. CVRIVS *de action. libr. II. cap. 44. ap. OTTON. in Thes. Iur. Ciu. Tom. V. pag. 182. MARQV. FREHERVS in Pargis lib. II. cap. 24. apud OTTON. in Thesaur. Tom. I. pag. 936. seqq. DIDAC. COVARRVVIAS variar. resolut. libr. I. cap. 3. in Operib. Tom. II. pag. 9. LVDOVIC. CHARONDAS *medicinar. libr. I. cap. 7. apud OTTON. l. c. Tom. I. pag. 701. seqq.* cuius quidem adfertur veram atque unicam rationem in bona fide ponendam esse, monuit WESTENBERG, in *princip. iur. sec. ordin. Institur. Tit. de rer. diuis. §. 172.* et latius probant HERM. VULTEIVS *disceptat. scholast. cap. 20. p. 179. seqq. GERH. NOODT probabil. libr. II. cap. 7. et quos laudat Consultiss. GEORG. SAM. MADHN in diff. de bonae fidei possessore singulari a restitutione fructuana perceptorum immuni. Hal. 1754. Nam, quod GROTIIVS de Iur. Bell. et Pac. libr. II. cap. 8. §. 23. obiicit, naturale non esse, ut bonae fidei possessor fructus**

fructus omnes ex re faciat suos, sed tantum id eo evenire, quo impendia in rem facta recipiat; facili negotio eo potest infringi, quod bonae fidei possessor, rem ut suam possidens, certe non cogit de impendis in rem suam factis aliquando recipiendis, sed quos percipit fructus, ut suos ex suo percipit l. 48. pr. ff. de acquir. rer. dom. vid. Celeb. IOANN. GOTTL. de HACKEMANN in commentat. de iure naturae, genuino iurium reliquorum parente Cap. III. §. XII. indeque plus iuris, patet, tributum esse bonae fidei possessori, quam usufructuario, qui fructus acquirit non iure quasi domini aut soli, sed sua ipsius duntaxat facto et percceptione: quam elegantem comparationem late persequutus est IOANN. VERSTEGEN in Observat. academico forensib. obseru. XI. p. 177. seqq.

6) propter §. 36. Inst. de rer. auct. IAC. SCHULTES quaestio. pract. P. I. qu. 28. pag. 238. seqq. MARC. BYCKTAMA membranar. libr. III. c. 1. pag. 278. seqq. GE. ADSTRYV in Syn. iur. Exerc. XI. obs. 21. seqq. quibus etiam auctores accensendos esse, secus ac demissos in argo superflites, sunt, qui autumant cum ARR. WIELINGIO in not. ad Vlr. Huberi Instit. iur. Frifici libr. II. cap. 4. §. 13.

§. III. QVAESTIO autem de impensis duplex est: *alia* factus circa earum definitionem, divisionemque; *alia* circa ius repetendi eas, si quae factae fuerint, et refundendi. Nihil autem aliud *impensae* denotant, quam sumtus, quos quis in rem aliquam erogavit; neque placere posse cuiquam, arbitramur, si ab aliis eius loco *expensarum* aut *melliorationum* vocem viurpanti videat: quum *expensarum* vox in sensu forensi specialius accipiatur de sumtibus litis 1), et *mellioratio* augmentum bonorum, mutata eorumdem qualitate inuoluat 2). Rectius igitur, et forte admodum, quis dixerit, *impensarum* nomine omne id venire, quicquid in rem aliquam vertimus, aut iam a nobis verum est: *rei* scilicet vocabulo latissimo significatu sumto, quia in personas, corpus, funera, fructus, et quae sunt plura

plura alia, satis constat, posse etiam impendi 3). Deinde quod ad distinctionem impensarum attinet, nihil eam ad rem praesentem facere, protinus monendum esse ducimus, non quidem eam ob causam, quia, licet perantiqua sit, non nouiter demum excogitata 4), mere theoreticam eam esse, nec forensem usum praestare, vnus aut alter defendere fuerit annis 5); sed propterea potius, quia in praesenti nostra pertractatione hoc nobis dari volumus, non amplius quaeri de impensis a bonae fidei possessore in rem alienam factis, sed satis de iis constare, tamquam pro talibus agnitis, quae restitui a vero domino debeant atque refundi 6); proindeque non amplius vocari in dubium, vt modo diximus, an repeti possint, nec an aestimatio facienda sit secundum tempus restitutionis, an secundum tempus meliorationum factarum 7), sed potius, *quomodo* eas repetat bonae fidei possessor.

- 1) seu, quae in litem sunt: quae ita *stricte* nonnumquam accipi solent, vt etiam *sporrulis* opponantur; nonnumquam vero *lare*, vt etiam *sporrulas* comprehendant; et aliquando *pauilo* *latius*, vt comprehendant etiam *damna*, quae quis litis causa est passus, IOANN. REBHAN in *diff. de expensis litium*, vbes. 3.
- 2) ceu probat IOANN. GOEBDEVS in *Consil. Marpurgenf. Vol. IV. consil. 19. n. 207. pag. 333.*
- 3) quales loquendi modos, qui in iure romano plus centies occurrunt, diligenter collegit BARNAB. BRISSONIVS in *oper. de verbor. signif. libr. IX. pag. 575. edit. nouiss.*
- 4) euidenter enim ea colligitur ex verbis PAVLLI in *l. 79. ff. de verbor. signif.* et distincte proponitur ab VLPIANO in *fragment. Tit. VI. §. 14. seqq.* apud ANT. SCHVLTING. in *iusprucl. anteaistin. pag. 587. et in l. 1. ff. de impens. in res dotal. fact.* itemque a CATIO in *l. 39. ff. de hereditat. petit.* qui omnes impensas in *necessarias, viles et voluptuarias* distinguunt, quibus quartam speciem nonnulli addunt, quam *delicatas* constituere, autumant: quo iure? id

id nobis non liquere, fatemur: et quia haec quaestio praesentem
disputationem non attingit, illam non explicatam dimittimus.

- 5) PHIL. REICH. SCHROEDER in *origin. praecipuar. iur. ciuil. ma-
zeriar. obs.* 54. pag. 246. seqq.
- 6) scilicet quae fructuum ante litem contestatam consumptorum sum-
mam excedunt: conf. IOACH. HOPPII *diss. de compensatione fru-
ctuum cum impensis*, Francof. 1682. IOAN. HENR. BERGER in *diss.
de fructibus ac impensis quod ad bonae malaeque fidei possessorem*,
Witt. 1695.
- 7) de quo argumento euolui poterit IOAN. DOMIN. MARTYCVS
variar. explanar. cap. 47. Prius nimirum adfirmandum censet et
praecudicio illustrat IOAN. SCHILTER in *Praxi Iur. Rom. exerc.
XVI. §. 61. nor. (a)* ubi verba sententiae haec allegat: das Glöck-
lern das Stück Reben dergestalt zu restituiren, wenn er die Summa
der . . . A. warum der A. S. das Stück anfangs übernommen,
vnd dann vor die hincingewandte Besserung, woraus dem nach-
folgenden Besizer einiger Nutzen zuwachsen mag, welche an vnd
vor sich selbst in dem Grande, wie sie sich bey dem Augenschein be-
finden wird, billigen Dingen nach abzuschätzen, die diefalls
constituirte Summa erlegen wird. E contra, quod si melioratio-
nes impensas superent, tunc impensas, non meliorationes, esse re-
stituendas, probat WERNER *obseruar. Tom. II. P. II. obs.* 297.

§. IV.

IN expedienda autem hac quaestione, quam non
male vocaueris grauem et maxime impeditam, qui solliciti
sunt, mirifice et anxie simul se torquent, legum romanarum
interpretes, et fere vno ore, congestis atque coaceruatis
multis, neque contemnendis penitus, argumentis, tandem
concludunt, ratione impensarum etiam bonae fidei posses-
sori exceptionem saltem competere 1), actionem eo nomi-
ne nullam proditam esse, aut in iure ipsi concessam 2).
Eos tamen non vbique neque ad stricti iuris, aequitatis,
utilitatisque rationem 3), animum aduertisse, obseruauim-
us, neque ad casus diuersos, qui emergere solent, et ad

B

condi-

conditionem, in qua versatur is, cui impensae restitui debent: quae omnia tamen cum cura consideranda, nec in recte formando iudicio negligenda sunt, nisi, quod plerumque fit, quae distingui debebant, confundere, et omnem de impensarum restitutione doctrinam turbare non modo, sed euertere penitus, velimus. Nobis igitur, ne accidat, quod in vita communiter solet accidere, scilicet, bene multos, licet videant, quod melius sit, et hoc vel illud rectius, hoc vel illud deterius esse, optime intelligant, sequi tamen non rectius, sed deterius, cum *Medea* interim conquerentes;

*Me trahit inuitam noua vis, aliudque cupido,
Mens aliud suadet.* VIDEO MELIORA PROBOQUE
DETERIORA SEQVOR;

a vulgari via recedendum putauimus, et rectius sententium vestigiis insistentes, amplam vti, ita et nodosam atque valde implicitam hanc doctrinam hac scriptiuncula apud animum constituimus ad sua veluti principia reuocare, et in ordinem, si id nostra qualicumque opera fieri poterit, redigere.

- 1) potissimum propter l. 33. ff. de condit. indeb. l. 48. ff. de rei vindicat. et l. 14. ff. de dol. mal. except.
- 2) ita quondam docuit Ioannes Bossianus, glossator famigeratissimus, quem Donellus, Bachonius, Bartosa, Gipbanus, Genilis, Foersterus, Hoehonius et communiter omnes cum STRVVIIO in *synr. exerc. XI. rhes. 36.* et SAM. COCCIO in *Iur. controuers. Tir. de rei vind. qu. ult.* sequuti sunt.
- 3) de quarum differentia solide disputat IOAN. LVDOV. FRASCHIVS in *ICro vero et personato §. XV.*

§. V.

QVOD si igitur verus dominus eius rei, quam nondum per legitimum tempus tenuit bonae fidei possessor, repetere

petere eam constituerit, atque vindicare sibi, cognita causa secundum Processum antiquum actionem dabat Praetor, et si nulla esset possessionis controuersia, sed de dominio tantum ageretur, nulla vindiciarum quaestione facta 1), eum saltem, penes quem rei controuersae possessio erat, *solidam*, ut vocatur 2), per praedes scilicet *cautionem*, praestare iubebat 3): qua praestita iudicium postulabant litigantes 4), in quo ita causa agebatur, ut testibus vel tabulis et instrumentis potissimum vtrinque certarent litigatores 5). Ponamus nunc, iudicem, suo ut satis officio faceret, contra possessorem, probatione destitutum, pro petitore eiusque dominio 6) iudicasse, et sententia, qua finem accipiebat iudicium, iniunxisse possessori, ut rem restitueret: putasne, iuris quaedam dari remedia, quibus rite et opportune adhibitis impensae, in rem ita factae, ut eas *refundere* sine dubio debeat victor victo, dominus possessori, et *seruari* possint, et *recuperari*? Et recte adferis, et tecum nos constanter adferimus, dari talia remedia; qualia autem *alia* comparata esse, nunc monemus, eo in casu, si is, qui impendit, rem adhuc ipse possidet; *alia*, si impensis non deductis, rem restituit, aut possessionem quomodocumque amiserit; *alia* denique si res sine possessoris dolo aut culpa ante interierit, quam illa potuit domino restitui 7). Et hac quidem via nunc tentabimus, quid enim tentasse nocet? rem adgredi, et in ea nondum satis elucidata, adhibita hac distinctione, aliquantulo plus lucis quaerere.

1) de his vindiciis, tamquam iudicio et specie vindicationis, ubi de cuiusdam rei possessione per vim simulatam et certam verborum solemnitatem coram iudice et testibus praesentibus contendebatur, illaque alteri litigantium, quem satisfacere oportebat, causa cognita adiudicabatur, ex instituto egit V. C. GE. GVIL. IOEHERVS in *diff. de ritu vindiciarum apud Romanos*, Lips. 1723., itemque vir immortalis memoriae CAR. OTTO RECHENBERGIVS in *diff. de vindiciis manibus conferrii sumentis ex L. XII. Tab.*, Lips. 1737. quibus iungi

ungi meretur, qui omnem rem breuiter, adcurate tamen expo-
 suit Generosiff. IOAN. HENR. CHRIST. de SELCHOW in *element.*
antiquitat. iur. roman. §. 630. feqq.

- 2) in l. 5. pr. ff. de hereditat. petit.
- 3) ASCON. PEDIAN. ad Ciceron. Orat. in Verrem III.
- 4) haec et plura, quae in iudicio fieri confueuerunt, copiose enar-
 rat IOAN. SAM. STRYCK in *diff. de Processu antiquo romano*
cap. V.
- 4) Possessor tamen, rei vindicatione conuentus per modum excep-
 tionis aut reconuentionis rem petitam contrauidicare non prohibe-
 batur, quam *contrauidicationem* non tam necessariam, quam hone-
 stam et vtilem iudicauit HUG. DONELLVS in *Comment. ad Tit.*
Instit. de actionib. §. 1. n. 25. ipsum ritum fufius explicarunt WE-
 SENBECIUS in *Comment. in Cod. libr. III tit. 32. n. 15. 34. 54. et*
 IOAN. HENR. BERGER in *diff. de contrauidicatione, Wir.* 1708.
- 6) siue directo eo, siue vtili: conf. IOAN. CORASIVS *Oper. Tom. I.*
pag. 934.
- 7) in omnibus hisce casibus concurrere vides *dominum* rei, cui ius per-
 fectum competit ad rem suam repetendam et *bonae fidei possessorem*;
 sed animaduertes quoque facili negotio, vtrique vt prospiciatur,
 iura voluisse, vid. CHRIST. GE. ZIEGENHORN *de possessione, et*
iuribus ex ea enatis, eius concessis §. 64. feqq. *Len.* 1734.

§. VI.

FINITA igitur, si quae oborta fuerat super dominio
 alicuius rei, lite, et petitore pro domino declarato, si mo-
 do, qui in iudicio succubir, rem possidet, quam restituere
 iustus est, vt non habeat, quod de consequendis impensis
 meruat, impensas legum auctoritate suffultus *deducere* pot-
 est, id est, aestimationem eius, quod in gratiam rei resti-
 tuendae datum aut factum est, petere et recipere: quo no-
 mine ipsi retentionis ius leges ipsae concesserunt 1). Quis-
 quis enim rem repetit, ab impensarum restitutione non exi-
 mitur.

mitur: nec cogi poterit possessor, rem ante cedere, quam earum nomine ipsi fuerit satisfactum 2). Tria autem imprimis requiruntur, vt legitime quis retinere possit, et primo quidem, vt ex iusta causa possessio ad aliquem peruenit; dein vere et actu rem detineat: cuius enim rei non habemus possessionem, eius quoque nec retentionem, quam illam haec supponat; tandemque, vt debitum, cuius causa res retinetur, re vera adfit, licet, quantum hoc fit, haecenus ignoretur 3). Neque tamen est, quod iustitiam retentionis pluribus probemus, sed satis est, adlegasse, quum possidenti non detur actio, quia iam habet, quod petit, ex summa aequitate praesens defendendae possessionis, vsque dum ipsi satisfiat, remedium ipsi datum esse, quo scilicet rei vtatur retentione, quae facilius conceditur, quam vindicatio 4). Et hoc retentionis ius per doli mali exceptionem defendi, satis superque patet; 5) quippe quae eum in finem proponitur, vt officium iudicis inducatur 6): officio enim iudicis continetur, vt impensas petitor restituat: facit enim contra bonam fidem, et dolo facit, qui, denegatis impensis, rem integram repetit, et cum alterius damno lucrari studet 7). Quapropter PAVLLVS iudicem officii sui admonere voluisse, censendus est, his verbis: *etsi perseveret actor, petere rem suam, non redditis sumtibus, per doli mali exceptionem ratio eorum haberi debet* 8); vt ita scilicet euitetur iniquitas, et iactura, quacum adversarius alias futurus esset locupletior. Huius de cetero exceptionis, omnes adfirmant, hanc esse indolem, vt in ipsa etiam executione iudicati possit valide opponi 9), quamvis de eo nihil quoque in sententia dictum fuerit 10), vel ob hanc nimirum, quam recte adiciunt, rationem, quod nimirum non infringat, sed saltem temperet iudicis sententiam 11). Hoc autem quum absolum quibusdam videri posset, saltem quod ad rationem iuris veteris spectat, quemadmodum monuit

nuit HENR. HAHNIVS, 12) quoniam illa tunc fuisset opponenda *vel* apud iudicem, qui sententiam dixit, *vel* apud eum, qui pro executione quodammodo super actione rei iudicatae datus fuisset: attamen apud *illum* frustra videri oppositam, quum sententiam non potuerit mutare; apud *hunc* autem plane opponi non potuisse, quia nullam habuerit iurisdictionem; hoc, putamus, probe obseruari debere, in quibusdam exceptionibus contra stricti iuris regulam, propter summam earum aequitatem vel aliamquamdam regulam inualuisse, vt etiam post sententiam cum efficacia obici, et paratam, quae imminebat, executionem impedire potuerint. Repetitionem ergo habet bonae fidei possessor impensarum, non quidem strictiori sensu per modum actionis, sed per exceptionem potius doli mali. Repetimus enim, quod nobis debetur, non tantum per actionem, sed per exceptionem quoque, et eodem certe, non minori, effectu: nam *qui excipit, agit, petit, repetit, ac reus in excipiendo personam sustinere actoris, dicitur* 13).

1) Adcommode HAHN ad *Wesenbec. Tit. de rei vindicar. p. 315.* DEDUCERE, inquit, impensas est, rem, in quam impensum, iure exceptionis tandiu retinere, donec impensarum aestimatio praestetur. TOLLERE vero, ius retinendi aut recuperandi aestimationem non tribuit, sed tantum, quod impensum, re ipsa salua auferendi. De cetero evidens est deductionis atque retentionis differentia de qua ita acutissimus olim in Academia Louanensi Antecessor GVILMASIVS Singular. *Opinion. in Iur. Ciuil. libr. II. cap. XIII. n. 4. seqq.* DEDVCTIONE retinetur id duntaxat, quod deducitur, reliquo restituro, nec alias deductio fieri intelligitur: RETENTIONE vero pignoris nomine nihil restituro, sed totum retinetur. Quod vi deductionis retinetur, ad retinentem pertinet: quod nomine pignoris, pertinet ad alium: propria namque res pignori teneri non potest.

2) l. 7. §. 12. ff. de acquir. rer. domin. IOAN. ALTHVSIVS in *dicaeolog. libr. I. cap. 40.* MEVIVS *Parr. II. decif. 397.* RICHTER *Parr. II. decif. 99. n. 213.* impensae enim in rem alenam factae fideles sunt, quas deduci aequum est, rem ipsam ita adficiunt, vt ob eas retine-
ri

si res, pignoris quodammodo iure, possit, licet reuera pignus nullum eo nomine contrahatur: ANT. FABER *Coniecturar. libr. XI. cap. 20. n. 3 pag. 379.*

- 3) CONSIL. MARPYRGENS. *Vol. I. conf. 24. n. 309.*
- 4) *l. 14. seq. ff. ad Leg. Falcid. CARPZOV. libr. IV. resp. 38. n. 19. MEVIUS P. I. decis. 247. n. 6.*
- 5) *l. 8. ff. de dol. mal. except. l. 172. ff. de Regul. Iur. quamvis, nec sine ratione, defendi queat, exceptionem necessariam non esse bonae fidei possessori, qui per se retinet, facietque iudex ex officio non imploratus, ut nihil amplius cum effectu petat, accipiatue dominus, vid. GF. FRANTZKIVS in diff. de rei vindicat. ibes. 52. NIC. HIER. GYNDLING in diff. de rei vindicat. cap. I. §. 49.*
- 6) quae verba *Papiniani in l. 48. ff. de rei vind. multos maximi nominis iureconsultos, non ignoramus, male habuisse; verum nobis sufficere videntur, quae hanc in rem prouide monuerunt IOAN. GOEDDEVS ad l. 79. sq. de verbor. signif. pag. 718. seq. et IOACH. HOPFIVS in diff. cit. membr. I §. 31. seqq.*
- 7) per *l. 2. §. 5 ff. de dol. mal. CARPZOV. in iurisprud. forens. P. I. const. 16. def. 23. et P. II. const. 25. def. 9.*
- 8) *l. 27. §. ult. ff. de rei vindicat.*
- 9) WERNHER. *P. I. obs. 287.*
- 10) ANT. FABER in *Codice Fabriano libr. VII. tit. 20. def. 12.*
- 11) ANTON. DE PADILLA Y MENESES in *commentar. in quaedam Imperator. rescripta et nonnulla ICror. responsa ad l. 1. Cod. de iur. et facti ignorant. n. 37. pag. 23. CARPZOV. P. III. const. 31. def. 10. RICHTER decis. XVII. n. 7. seqq. IOAN. CHRISTOPH. SCHRÖTER in diff. de exceptionibus, post sententiam opponi solitis §. XII.*
- 12) in *tractat. de exceptionib. §. 89.*
- 13) in *l. 1. ff. de exceptionib.*

§. VII.

HAEC interim, de qua hactenus disputauimus, quaestio, quum frequenter solet in foro agitari, illustrari peropportu-

portune poterit responso illustris Iureconfultorum Ordinis Halensis, vbi inter alia: *Diemeil aber Meuius sich in bona fide befunden, nachgebends bieselbst von keinen andern impenfis, als vtilibus die Frage, welche arbitrio boni viri sodann zu wündern und estimiren seyn; als halten wir davor, daß Meuius so lange in den Güthern das ius retentionis zu komme, bis ihm dieferwegen proportionirte satisfaction geschehen 1).* Ita etiam IOANN. HENR. BERGERVS 2) illustres atque Amplissimos Iureconfultos Wittenbergenses ad interrogationem Michael Nitzschkens zu Hryn hinterlassenen Wittwe und Kinder de iure respondiße refert: cuius quidem responfi, placet, ipsa subneetere verba, quae ita se habent: *Es ist aber nichts destoeweniger, in mehrer Erwegung, daß, vermöge bekannter Rechte, die Wiedererstattung eines vindicirten Guths in dem Stande, als es zur Zeit des hierüber getroffenen Handels gewesen, zu beschehen, und ein bonae fidei possessor, dafür auch Euer Ehemann und Vater allerdings zu halten, die meliorationes zu deduciren wohl befugt; in übrigen Klägers selbst eigenes Suchen in dem Klag-Libell auf die Abtretung des Guths, wie Käuffer solches empfangen, eingeschräncket, das diesfalls publicirte rechtskräftige Vrtheil, so ohne dies indefinite von dem libellirten Guthe verfaßt, dergestalt, daß Kläger alle aufgewandte erweisliche meliorationes Euch hinwieder zu ersetzen schuldig, zu erklären. V. R. W. quo ipso elegantissimo et sapientissimo responso probari, patet, sententiam, contra bonae fidei possessorem, de re vero domino restituenda, simpliciter latam, meliorationes, i. e. impenfas tales, quae repeti iure possunt 3), tacite, comprehendi, ita vt vindicans bonae fidei possessor i eas omnes restituere teneatur. Sed iam quaestionis est inter Doctores satis controuersae, si dominus offerat cautionem pro impenfis, quarum quantitas adhuc illiquida est, an possessor, ea praefita, cogi possit, rem restituere, an vero, non obstante cautionis oblatione,*

rem

rem retinere queat, vsque dum impensae liquidae factae et solutae fuerint? Et nos quidem lubenti animo amplectimur eorum sententiam, qui satisfactionem quandoque admittunt, si scilicet iudici aequum id visum fuerit pro litigantium conditione, causarumque diuersitate 4), eum nimirum in finem, vt, legitime ea interposita, statim petitori res restitui debeat: quemadmodum Iureconsultos Wittenbergenses hanc sententiam fouisse, ex sequenti praeiudicio haud difficulter, constat, colligi posse 5), vbi: *Im Fall Beklagter Euch die Pferde auszubändigen ferner verweigern, und es also zur Klage kommen solte, derselbe nichts desto weniger angeregte Pferde gegen Bestellung eines Vorstands auf 30. oder 40. Thaler hoch, die in der Beilage vor Futter und Aetzung, Wartung und Schmiedekost, imgleichen vor Curirung des einen Pferdes, nicht weniger dergleichen fernerweit aufgelauffenen Kosten specificirt worden nach Anleitung der Peinlichen Halsgerichts-Ordnung artic. 213. Euch auszuantworten verbunden. V. R. W.* Et quamuis posset nonnullis videri, memoratum responsum nihil aliud euincere, quam, dum de impensis, in rem furtiuam a bonae fidei possessore factis 6), disceptatio instituatur, rem, praestita cautione, vero domino quandoque restitui debere; nihil tamen, si quid perspicimus, impedit, quominus adstruamus, aliorum etiam, qui obuenerent solent, casuum ex eodem aequitatis principio tuto desumi posse decisionis fundamentum.

- 1) IOAN. PETR. A LVDEWIG in *Consil. Halens. Tom. II. libr. II. consil. 89. pag. 1529.*
- 2) *Responsor. P. II. resp. 76. pag. 118. seq.*
- 3) Hinc adcurate, quantum impensum et melioratum est, refundi debere, et haec duo copulatiue requiri, monuit IOAN. GOEDDEVS *Consil. Marpurgens. Vol. IV. consil. 19. n. 215. seqq. pag. 333.* Quoties autem impensa maior est melioratione, solum restitui saltem oportere meliorationis aestimationem, Tubingenses Iureconsulti censuerunt apud CHR. BESOLDVM *Consil. Tubingens. P. III. consil. 133. n. 112. pag. 164.*
- C
- 4) Iu-

- 4) Indicis enim arbitrio et in hoc casu multum esse relictum post MARC. ANTON. PEREGRINVM in *rr. de fideicommiss. arsit. V. n. 8.* monuit IOAN. A SANDE in *Decisionib. libr. III. tit. 15. definit. 5.*
- 5) quod existat apud CASP. HENR. HORN in *Consultar. et Responsor. libr. Class. V. responf. 22. pag. 298. seq.*
- 6) quas a domino restitui vtiq; debere, itidem indicarunt Icti Saxon. *Electoral. in Decision. quæstion. variar. apud Iuris interpretes controuersar. Tom. III. pag. 520.*

§. VIII.

PORRO, ante scilicet, quam a primo hoc supra notato casu penitus abeamus, paucis adhuc monendum esse, arbitramur, posse etiam bonae fidei possessorem nonnunquam *ablatione* 1) seruare impensas. Satis videtur esse aperta huius dogmatis veritas, quum tot capita iuris, quae hoc diferte testantur, adsint 2), et de illius ratione, tam optime legibus conformi, nullam nobis dubitandi causam relinquunt. Quemadmodum enim iura permittere, non ignoramus, vt malae fidei possessor ea *tollat*, id est, quicquid in gratiam rei restituendae ira factum est, vt, salua eius substantia, separari ab ea possit, auferat 3); quidni multo magis, idem concedendum esse, dicemus, bonae fidei possessori, cuius conditionem multo meliorem, quam illius, esse, luculenter constat. Neuter enim id, quod sine detrimento alterius iterum potest auferri, censetur donasse 4): quae, et quatenus videlicet tolli possunt impensae, re vera adiunctum rei non sunt, sed videntur potius iure optimo eius manere, qui eas fecit 5). Nec nos eorum mouere posse, profitemur libere, ratiocinium, qui sine exceptione docent, eum, qui sciens impensas facit in re aliena, semper videri eas donasse: talem nimirum argumentandi rationem, probe animaduertimus, non admittere *Antonini Imperatoris* rescriptum 6) in quo potius *is* distinguitur, qui animo donandi in fundo alieno aedificium struxit, *ab* *illis*, qui non donan-

donandi animo in alieno aedificant, licet scientes 7). Ex summa igitur et urgente aequitate *ablatio*, veluti extremum remedium conceditur, quo impensae poterunt seruari, ne petitor cum alterius iactura et damno insigni locupletior fiat 8): quae tamen *ablatio* tunc fieri nequit, si res ipsa exinde capere possit detrimentum 9), aut si dominus tantum soluere paratus sit, quantum habiturus esset, qui impendit, rebus ablatis 10). Recte enim statuunt, quod possit dominus illi, qui tollere vult, pretium offerre, sed non iniquum: neque enim malitiae hominum indulgendum est, quum quod tibi non nocet, mihi vero prodest, ad id poteris iure compelli. Exemplum praebet ille, qui nouas arbores in horto plantauit, eas autem cedere alteri et relinquere non vult, sed tollere: quod certe neuiquam debet, si modo ipsi iustum pretium soluatur 11). E contra, si contingat, vt possessor iure suo vti, et res e. g. nuper demum extructas tollere velit, non tamen plus consequetur, quam rudera nonnulla parui aut nullius fere pretii: quo casu quia vexationem proderet, et malitiam, *ablatio* ei non erit concedenda. Idem foret, si possessor in domo curasset pingi egregias imagines, quae non aliter possent auferri, quam vt destruerentur; certe non debet eas delere, si e deletione et inductione tali nullum sentit commodum, ne scilicet improbo tali homini nimis indulgere videamur: quae certe ratio ad alios innumeros extendi merito debet casus, qui meram vexandi libidinem continent 12).

1) hac voce, quamuis posterioris latinitatis sit, et apud *Terrullianum Saluanum* et *Symmachum*, vix autem apud alium, reperitur, bona cum venia vti liceat, ex hac potissimum ratione, quia eadem toties vti consueuerunt iureconsulti, quoties ipsum actum (separandi, abradendi, id est, radendo auferendi atque tollendi indicare intendunt.

- 2) e quibus nominabimus l. 38. ff. de rei vindicac. et l. 5. Cod. eiusd. tit. quorum textuum occasione multi solent multa disputare de impensis et tam meliorationis quam deteriorationis materia, quare consulendi sunt PETR. COSTALIVS in aduersar. pag. 214. GASE. SCHIFORDEGHERVS ad Anton Fabrum libr. I. tract. 20. qu. 4. IOAN. DOMIN. MARTVICIVS var. explanat. iur. libr. II. cap. 47. MARC. LYCELAMA membranar. libr. VII. eclog. 6. pag. 174. seqq. PHIL. KNIPSCHILD in tr. de fideicommiss. famil. nobil. Cap. XII. n. 191. seqq. pag. 569. edit. nouiss.
- 3) l. 37. ff. de rei vindicac. l. 39. ff. de hereditac. petis. et qui has leges percurdite illustrarunt ANT. FABER coniecturar. libr. II. cap. 1. IOAN. GARSIA de expens. et meliorat. cap. V. n. 16.
- 4) Vid. commentator. ad l. 39. ff. de hered. pet. CARPZOV. in Iurispr. forens. P. II. const. 12. def. 38. AVG. BARBOSA in thesaur. locor. commun. Iurispr. libr. IX. cap. 20. axiom. 2.
- 5) GE. FRANTZKIVS Respons. Except. IV. qu. 6. IOAN. STVCKIVS Consil. et Responsor. Volum. P. I. consil. 24. n. 144. seq. pag. 265. Hinc, quod vulgo dici amant, impensas nonnunquam deduci, nonnunquam etiam tolli, id aliis iam visum est, non adcurate fieri, quia rem potius, in quam impendia facta sunt, tollimus, aut tantum, quantum impentum est, nobis reddi curamus, vid. HEINECCIUS ad BRISSON. de Verb. signif. libr. IX. pag. 575.
- 6) In l. 2. Cod. de rei vindicac.
- 7) ANDR. FACHINEVS in libr. controuerfar. cap. 55. FRANC. SARMIENTI select. interpretar. libr. I. cap. 10. pag. 41. seqq. Iungatur Perillustr. FRID. ESAIAS PVFFENDORF in obseruation. iur. Tom. II. obs. 129. pag. 475. quo loco adcommodate, quamobrem, scribit, dicendum est, possessorem, ex quo scientiam rei alienae habeat, et contractu suam fieri resciscat, esse adhuc legitime possideat, necessarias tantum impensas, quae ad conseruandam rem pertinent, vel se quod praeterita ex voluntate domini (explorare enim domini voluntatem et potest et debet, ne, si noua aedificia eo intcio vel intino exstruere permitteretur ipsi, domini conditio grauior aut deterior reddatur) impendit, ut puta, sumtus agrorum colendorum, SERVARE, ceterum nihil noui facere posse, et siquidem faciat, IVS duntaxat TOLLENDI habere.
- 8) Inde etiam est, quod non incongrue admonerit SEBAST. BEER in Vindicis Disputar. Subols. ad diss. IV. apbor. 47. IUS DEDV. CE VISIO' impen-

impensas pinguius esse remedium, quam si TOLLERE duntaxat liceat. Etiam, qui tollit, nullum ius habet retinendi rem aut expiendi contra eum, sed solum, quod impendit, suo iure, salua permanente re, aufert: scilicet impensae, quatenus tolli possunt, reuera adiunctum rei non sunt, sed videntur potius manere eius, qui fecit easdem, sicut nouimus adiacium mobile solo impostum eidem non cedere l. 60. ff. de acquir. rer. domin.

- 9) Per l. 38. ff. de rei vindicat. l. 3. §. 4. ff. de in rem vers. l. 19. §. 4. ff. locat. cond. IOAN. SICHARDVS ad Codic. pag. 200. quo casu tamen aestimationem praestare tenetur dominus, HENR. HAHN in diss. de rei vindicat. §. 81.
- 10) HVG. DONELLVS *Commentarior. libr. VII. cap. 20.* AVG. BARBOSA in *Collectan. in Codic. Tom. 1. pag. 466. seqq.* IAC. CUIACIYS *observat. libr. X. cap. 4.* GERH. NOODT in *Oper. Tom. 11. pag. 162. seq.*
- 11) AVG. BARBOSA in *rebus locor. commun. Iurispr. libr. IX. cap. 20. axim. 5.* DAV. MEVIUS P. II. *decis. 213. n. 3.*
- 12) GVIL. HIER. BRVCKNER in *diss. de vexationis odio in iure §. 31.*

§. IX.

SED videamus nunc, vtrum, si possessor rei vindicatione conuentus et condemnatus, omisso aliquo iuris remedio, 1) restituerit petitori rem sine praevia deductione aut repetitione impensarum, ipsi succurri possit, et *quomodo* ei sit subueniendum? qua in quaestione vt distincte procedamus, et id diligenter euitemus, quod nonnullis fraudi aliquando est, ne verum perspiciant, distinguendum omnino esse, optime perspicimus, inter iuris stricti rationem, et aequitatem. Norunt omnes, totum ius civile 2) in rigore esse positum, eiusque summam subtilitatem miratos fuisse omnes, quotquot umquam eius probe fuerunt petiti. Et haec mera subtilitas, hic rigor in ipsa hac quoque, de qua disputatio praefens instituitur, doctrina perspicue se prodit. Quodsi enim non in possessione rei est, in quam ab ipso bona fide impensae factae sunt, stricto iure amplius eae peti seu *actione reali* vindicari nequeunt, ab ipso domino scilicet iam ad-

quistae: 3) quia is, qui rem domino restituit, nihil in accipientem transfert, sed *suam rem dominus habere incipit*, ut *Julianus* ait 4). Neque etiam *condictio indebiti* locum inueniet, quia *partim*, si retentionem quidem non vero petitionem habemus, et soluimus, repetere non possumus; *partim*, quia haec condictio non aliter datur, nisi falso quis existimauerit se debere, et tradendo se liberaffe crediderit 5). Imo vero nec *negotiorum gestorum actionem* ipsi competere, dicendum ea propter videtur, quia nullus contractus intercessit inter bonae fidei possessorem et dominum, siue in impendendo, siue in restituendo. Dum enim possessor *impendit*, tanquam in rem suam impendit, nulla alterius habita ratione; quando autem rem *restituit*, multo minus contrahit, quia restitutio eo spectat, ut possessor potius satis sententiae faciat, quam ut alium sibi obliget 6). Quae quum clara sint atque perspicua omnia, possessori adeo cautione opus est, impensas in res alienas facienti suo nomine, ne possessione defraudetur.

- 1) puta imprimis *retentionis*. Vti enim hoc beneficium adhibitum multum urget debitorem ad restituendum, quod debet: ita omnifsum reddit eundem negligentem et tardiozem, ut prolixis postea ambagibus et litium anfractibus diuexetur, antequam suum recipiat creditor; ut recte propterea fatuum vocent illum Doctores, qui rem possidet et ante restituit, quam impensas receperit, SAMSTRYCK in *diff. de ciuilitate nocua* Cap. VI. § 13.
- 2) in specie scilicet sic dictum: alioquin nobis obstaret l. 1. ff. de *iustit. et iur.* ubi dicitur *ius esse, quod bonum et aequum est*, quam tamen descriptionem iuri in genere saltem conuenire, probe monuit IOS. AVERANIVS in *interpretation. iur.* l. 1. cap. 10. n. 51. f. 99.
- 3) l. 48. ff. de *rei vindicac.* VLR. HVEER ad *Institur. libr. II. Tit. I.* §. 24.
- 4) l. 33. ff. de *condict. indeb.* STRVV in *Synagm. iur. Ciu. exerc. XI.* chof. 36.

f) l. 15.

- 5) *l. 15. §. 1. et l. 51. ff. de condict. indob. GOEDDEVS ad l. 79. ff. de Verbor. signif. pag. 719. ANT. PEREZ in praelectionib. in Cod. pag. 128.*
- 6) *GARCIA l. c. cap. VII. n. 3. ERASM. VNGEFAVR Exercit. Iustin. pag. 301. seqq. GERH. NOODT in Oper. Tom. II. pag. 163*

§. X.

RECENSIVIMVS hactenus actiones, et istas quidem, quibus propter stricti iuris rationem in casu supposito non est locus. Quod si autem istam potissimum subtilitatem, qua bonae fidei possessor, qui cum titulo agit, et instar domini est, suum negotium, non alienum, gerere dicitur, tollere vellemus; nihil, quod obstaret, deprehendimus, quominus aperte profiteamur, etiam ei, qui non deductis impensis rem restituit, actionem ad eas repetendas utique competere. *Primo* enim hanc subtilitatem cum nonnullis aliis, 1) fatemur, nobis superuacaneam videri, postquam admittere omnes cogimur, sublatam esse distinctionem inter id, quod ipso iure debetur, et quod actione aut exceptione peti potest. Itaque planius et recentioris iuris prudentiae indoli magis consentaneum est, si dicamus, liberum esse bonae fidei possessori, *sive* tamdiu rem possessam retinere velit, donec de impensis sibi satisfiat, *sive* peculiari actione impensas sibi debitas repetere, reseruaueritne sibi in re vindicata hypothecam cum clausula constituti possessorii, nec ne. *Deinde* vero hoc ipsum aequitas summo opere efflagitat, ne summum ius summa quemquam adficiat iniuria 2). Aequitas enim *ex* mente ipsius *summi Philosophi* nil aliud est, quam τῆ γεγεμενὸν νόμος ἔλλοιμα, *supplementum eius, quod lex praetermissit.* Inde ἐπιεικεία, ut graece vocatur, *aliis* audit virtus rigorem iuris mitigans, *aliis* iustitia benignitate quadam temperata, *sive* moderatio, et quaedam correctio, si ita dicere fas est, iuris cum benignitate

nignitate valde coniuncta, deque iure suo concedens facilius, quam seuerius cuncta exigens 3). Tametsi igitur a constituto iure defectit aequitas: nihil tamen illiciti, vt ex dictis patet, continet. Nam ductu sanæ rationis, et expensis diligenter negotiorum qualitate ac *negotiorum*, boni publici causa adhibetur. Igitur necesse iam est, vt cognoscamus ea remedia, quae præsidii loco esse poterunt contra iniquitatem domini, impensas restituere recusantis, quaeque ex *aequitate* competunt, ne scilicet cum insigni illius, qui impensas fecit, damno locupletior fiat. Variant quidem, non dissimulabimus, interpretes in definienda actione, et multos multa obuertisse non diffitemur 4). At enim vero, quum in eo fere omnes consentiant, subueniendum ei omnino esse, cui *tantum* bonis suis decedit, *quantum* in rem alienam bona fide erogauit 5); videamus age, et, quantum eorum iudicio tribuendum sit, exponamus. Et primo quidem, quum possessor, rem sine impensarum deductione restituens, non, quod debuit, sed amplius quid, soluerit, vtpote, qui *possessionem* quidem debuerat, non vero *possessionem sine deductione impensarum*; certe eo in casu *conditioni*, quam et alii maximopere commendant, locum esse, iura ipsa exposcere videntur, non quidem *indebiti*, quae alias efficax est, et non minimam adferre solet utilitatem, sed *incerti* 6) id est repetitioni possessionis, quam retinere potuerat, ob impensas, et tamen non retinuit; aut potius *sine causa*, quemadmodum aliis placuit. 7). Neque vero non et hoc silentio praetereundum est, summae auctoritatis iureconsultos existisse, qui *partim, actionem personalem in factum* competere, adseruerunt 8), *partim*, qui *vtili negotiorum gestorum actione* ei succurri, iubent 9); quorum sententiae propterea lubenti animo subscribimus 10); quia nec donandi animus adfuit, nec pietatis causa factae cenferi debent, neque tandem in re illicita, quae poenam hanc perdendi im-

penfas mereatur, verfatum eum fuiffe, dici poffit 11). Et haec fententia apud illos etiam, fperamus, adfenfum non difficulter impetrabit, qui argumentorum vim atque potestatem fine partium ftudio examinare non grauabuntur.

- 1) nominatimque SCHROEDERO *l.c. obf. 54. §. 4. pag. 246. feqq.*
- 2) IOANN. PAUL. KRESS in *diff. de iure summo, iniuria summa. Helmf. 1713.*
- 3) GE. AD. STRVV in *diff. de iure, acqutate, et interpretat. iur. Cap. V. §. 4.*
- 4) CAR. MOLINAEVS ad *confuetud. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 5. n. 88. et 55. PETR. GILKENIVS de impenfis P. II. cap. 4.*
- 5) HENR. COCCREI *Confl. Tom. I. pag. 633. et Tom. II. pag. 5. et 80. conferantur etiam, quos laudat SIM. GROENEWEGEN de legib. abrogat. ad §. 30. Infl. de rer. diuif.*
- 6) cuius fententiae post CUIACIVM *obferuat. libr. X. cap. 4. ftrenuof adfertores deprehendimus, REVSNERVM, BORCHOLTVM, alios, et inter eos etiam ANT. FABRVM coniecturar. libr. XI. cap. 20. PAUL. BVSIVM in commentar. in Pand. pag. 536. PETR. GILKENIVM in commentar. ad Cod. Tom. II. pag. 66. feqq. PAUL. de FVCHS in paraphrasi Inflit. pag. 148. Hanc enim incerti condictionem in rebus immobilibus ad recuperandam poffeffionem virque obtinere, quafi plus debito dederit, adeoque poffeffionem rei ad exercendum ius retentionis recuperet, probauit dudum MEVIUS P. III. decif. 370. n. 4. et nuperrime adhuc adcurate monuit Perill. FVENDORFF in *obferuat. iur. vniuerf. T. III. obf. 172. §. 5. pag. 454. Contrariam tamen fententiam conftanter, feu reftius pertinaciter, post CASP. SHIFORDEGHERVN ad Fabrum libr. II. tract. 12. pag. 134. feq. propugnauit BERN. HENR. REINOLDVS in opufcul. Iurid. rariorib. pag. 463. feq.**
- 7) BERNH. SCHOTANVS *disputat. iur. anniuersar. pag. 181. et in Exam. Iurid. pag. 287. IOAN. HANEDOESIVS in Exercitar. Imperial. VII. qu. 19.*
- 8) BALDVINVS et BOEHMERVS cum nonnullis aliis in *not. ad §. 30. Infl. de rer. diuif. SCHILTERVS l.c. Exerc. XVI. §. 57. ALEX. ARN. PAGEN-*

PAGENSTECHERVS rerum quotidian. ad Pand. seriem fillog.
pag. 62.

9) PEREZ l. c. pag. 128. VNGEPVR l. c. pag. 303. IOAN. HARFRECHT
in commentar. Instiur. Tom. II. pag. 378.

10) quicquid etiam dissentiat. REINOLDVS l. c. pag. 464. seqq.

11) IOAN. STRAVCH in exercitar. ad L. Decisio. Instin. pag. 41. mul-
toque magis, quum et maritum, si constante matrimonio in solo
vxoris aedificauerit, post obitum vxoris impensas in aedificium
factas repetere posse, dubio caret omni, vid. CHR. PHIL. RICH-
TER in Decisioib. P. I. decis. 17. in fin.

§. XI.

ECQUID officit, quominus suspicemur, atque desuper
adfirmare audeamus, quandoquidem nec *directam negotio-
rum gestorum actionem* denegandam esse. In eo enim casu,
ubi quis non in propriam vtilitatem, sed in vtilitatem domini
rem quandam comparauit, eum tamquam negotiorum ge-
storem considerari volunt, ipsique ius esse adserunt, pre-
tium, pro re, quae vindicatur, a domino vindicante repe-
tendi, quia res alias ciuilitur, vt loquitur CARPZOVIUS 1)
interiisset, hoc est, dominus eandem iterum consequutus
non fuisset. Quam sententiam, vt corroboremus, prouoca-
re nobis liceat ad *Ducalem Constitutionem Guelpbergha-
nam* 2), eiusque verba, quae huc spectant, sequentia:
*würde aber iemand aus christlicher guter intention, seinen Be-
freundten, Benachbarten oder sonstigen bekannten Neben-Christen
zum Besten, das unter fremden Händen angetroffene Gut
an sich kaufen oder erhandeln, und solche gute intention ent-
weder dem Gerichte jedes Orts, oder aufs wenigste zween be-
glaubten Männern vor, bey, oder iedoch allsobald nach der
Kaffung contestiren, auf den fall, zumahl in diesem fall nicht
au;*

auf die gütliche Verwendung, so sine facto veri domini nicht geschehen kann, sondern vielmehr auf die Erhaltung des Eigentums und damit es nicht gar abhanden kommen möge, gegeben wird, würde er damit nicht unbillig geböret u. s. w. quidni dicemus, tali casu emergente, actionem memoratam et pro impensis consequendis utique competere; quum bona fides, quam eiusmodi possessor prae se fert, non pro iudicio solum haberi debeat, profecto ex bono animo, eo-que nihil machinante mali, sed, quod magis est, lege insuper ipsa probato 3).

1) P. IV. constit. 39. def. 7.

2) quae prodiit d. XX. Octobr. MDCLVI.

3) IOAN. BRUNNEMANN in commentar. ad l. so. §. 1. ff. de hered. petit.

§. XII.

EXPENDENDA nunc restat quaestio, num scilicet bonae fidei possessor impensas tunc quoque possit repetere, si dein res perierit? quam quum plerique speciatim profus non adtingant, paullo copiosius de ea agere liceat. Certe non existente re, quae possidetur, possessio nulla esse potest: interiit ergo facultas possidendi, quando res *vel* periit, *vel* hominis facto nullo accedente, potestati nostrae subducitur. *Naturalium* rei vulgo duplicem faciunt interpretes, *naturalem* atque *ciuilem*: *illum* dicunt, quando physice res destruitur, et perit 1): *hunc*, quando res naturaliter quidem in suo statu salua manet, a iure tamen interiisse fingitur 2). *Amitti*, addunt, possessionem, si sine facto nostro res fortuito potestati nostrae subtrahitur, id est, quando nemo alius possessionem nostram inuadit, neque nosmetipsi

causam amissioni praeuimus, sed res sine culpa nostra custodiam nostram euaserit 3).

- 1) ita e. g. intereunt res mobiles omnes itemque immobiles, fundus per inundationem maris vel fluminis l. 3. §. 17. ff. de acquir. vel omit. possess. aut per aluci mutationem §. 20. Instir. de rer. diuis. imo et aedes ruina earum, si vel uersitate, destructione, ventorum impetu deiectae, siue aquarum mole irruente collapsae, aut chasmate absumtae fuerint, aut, incendio exorto, conflagratae sint.
- 2) Ita e. g. intelliguntur periisse res, quarum species seu forma externa est mutata in aliam: aut quando commercio hominum eximitur.
- 3) tam animatae, quam inanimatae: exempla suppeditabit IOANN. KLEINSCHMIDT in *diff. de possessionib. pag. 77. seqq.*

§. XIII.

CERTE quaestio haec: si res mea in alterius rem semel versa, postea autem perierit, an et hic alter locupletior, mihi que ad satisfaciendum obstrictus censeri debeat? si ad negotiorum gestorem, tutorem aut creditorem pignoratitium restrinxeris, facillime solui poterit. Nam quum *negotiorum gestor* absentis domini uilitatem promouere uoluit: tutor autem pro muneris ratione, ut pupilli rem bene curaret, plane teneatur; nemini tamen officium suum nocere debeat: nemo non uidet, regulam, quod quis non debeat locupletari cum alterius damno, aliunde, scilicet, regula ab officio desumpta, adiuuari: adeoque in his restitutionem prudenter semel erogati ex aequo et bono, licet erogatum casu perierit, defendi, ut probe VLP IANVS 1) animaduertit. Idem certe obtinebit in creditore pignoratitio, cui leges Pandectarum aequae ac Codicis idem ius con-

concefferunt. Non solum enim, si tales impensas in pignus fecerint, quae in se necessitatem impendendi habuerunt, et si factae non essent, res aut peritura aut deterior futura fuisset, debitor eas agnoscere tenetur; sed et ob easdem creditori *vel* ius competit retentionis, *vel* quoque, si pignus perierit sine eius culpa, actio pigneraticia contraria ipsi comparata est 2). Quae iuris remedia et tunc quoque ipsi competere adstruunt interpretes, licet debitor, ne eiusmodi impensae in pignus fierent, prohibuerit, quum *et Reipublicae*, ut res civium conseruentur, *et creditoris* quam maxime interfit, ut pignus sartum, tectumque maneat 3).

1) per l. 10. ff. de negot. gest. et l. 3. §. 7. ff. de contrar. tut. et vil. action.

2) l. 8. pr. ff. de pignerat. action. l. 7. Cod. eod. tit.

3) quemadmodum nuper etiam post MEVIUM, LEYSERUM aliosque egregie docuit illustr. HIERON. FRID. SCHORCH in Progr. diff. inaug. pl. reuer. et consuleiff. Jac. Engelbr. Birckenstock praemiff. Erford. 1757.

§. XIV.

AT enim vero circa bonae fidei possessores, qui *sua* arua colere, in *suo* solo aedificare, adeoque rem *sua*m se gerere intelliguntur, res videtur difficilioris quaestionis, vtrum nimirum post interitum rei, id, quod in eam erogatum est, vnde tamen dominus locupletior iam non existit, repetere iure possint. Nihilominus tamen ipsis omnino succurri debere, nulli dubitamus; imo potius, quomodocumque factum, dominum rem habere non posse, *sive* apud ipsum perierit,

perierit, dum restituta est, *sive* apud possessorem bonae fidei, ad restituendum condemnatum, modo is doli nihil admisserit 1), aut in mora fuerit restituendi 2), firmiter statuimus, neutro in casu remedia ipsis pro recuperandis impensis deesse. Quantumvis enim *alii* nobis obiiciant, quod non possit id peti re extincta, quod propter rem et ex ea re solui debuerat; *alii* absurdum esse, dominum ultra amissionem rei suae onerari ex re 3): contrariam tamen sententiam veniorem arbitramur, imprimis, quum PAVLLVS 4) bonae fidei possessorem cum tutore et negotiorum gestore plane in eadem classe collocare non dubitauerit. Ex eo dein, quod omnes largiuntur, 5) domino superuenienti contra eum, qui bona fide rem alienam perdidit, vel consumpsit, vtilem actionem superesse, in tantum quidem, in quantum inde lucratus est, idque saltem ex aequitate naturali, quae non patitur, vt lucrum quis capiat cum alterius damno; contrario sensu colligimus, vtroque, quem modo memorauimus, casu impensas recte etiam posse repeti, ope implorationis officii iudicis, vt pote, quia nomine veri domini factae fuerint, proptereaque restitui necessario debeant 6), quum notissimi iuris sit, vnamquamque rem perire suo domino 7). Neque aliud secundum naturalem etiam aequitatem statuendum esse, praeclare alii docuerunt 8), quia bonae fidei possessoris ius, prudenter in rem alienam erogata reperendi, statim post ipsam erogationem enatum est; interitus autem rei, vt casus, qui nec praeuideri nec auerti potuit, bonae fidei possessori non imputatur, sed ad dominum pertinet 9): qua-

quapropter cum POMONIO 10) etiam concludimus, ius, bonae fidei possessori semel adquisitionem, sine ipsius facto ipsi non esse auferendum 11).

1) MATTH. WESENBECHVS *ad tit. Cod. de rei vindicat. n. 62. pag. 992.*

2) Mora enim perpetuat obligationem, quia facit, ut obligatio, quae rei interitu periret, perpetua fiat, et daret post rem peremptam, perinde atque si res adhuc existeret, IVL. A BEYMA *in vr. de mora thes. XI. subinñt. eius Commentar. in varios Titul. Iur. pag. 485.*

3) HVG. DONELLVS *commentar. iur. ciuil. libr. XX. cap. 7. lit. G. GARCIA l. c. cap. VI. n. 14. PETR. BARBOSA in commentar. ad tit. ff. solut. marrimon. lguemadm. dos petar. Tom. I. pag. 634.*

4) in l. 38. ff. de heredit. petit. in verb. *vr. bonae fidei possessor omnimodo impensas deducat, LICET RES NON EXSTET, IN QVAM FECIT: sicut tutor vel curator consequuntur: id est, secundum DESIDER. HERALDI de rer. iudicatar. auctoritat. libr. II. cap. 23. apud OTTON. in thesaur. Tom. II. pag. 1271. licet impensarum illarum nullavtilitas ad dominum soli perueniat.*

5) STRVV. *in Syn. Iur. Ciu. exerc. XI. thes. 13.*

6) quod adfertum latius probatum dederunt, quos citant ANDR. TIRAQUELLVS *Oper. Tom. III. pag. 584. BERNH. SCHOTANVS l. c. pag. 186. IOAN. BRVNNEMANN, in Exercitation. Iustin. pag. 53.*

7) GE. FRANTZKIVS *in diss. de rei vindicat. §. 51. Inde etiam est quod adferant Doctores, bonae fidei possessorem ad restitutionem non teneri, si res perierit, quia tantum pati teneatur, rem auferri,*

fi

si eandem dominus vindicat: IOAN. GE. SIMON in *diff. ad Crosii de Iur. Bell et Pac. libr. II. cap. 10. de obligatione, quae ex dominio oritur §. 23. in Praesidio Academ. Tom. I. pag. 378. seqq.*

8) vid. IOAN. PAUL. KRESS in *diff. de acquitate, Cap. II §. 13. not. (c) pag. 36. seqq.*

9) SEB. MEDICIS Tr. de fortuitis casibus P. I. qu. XVI. n. 30.

10) in *l. 16. §. 2. ff. de euictionib.*

11) neque enim obstat, dominum re vera eo in casu locupletio-
factum non fuisse. Nam ditio-
rem cum fuisse eo tempore, omnes
fatebuntur, quo, res domini esse,
patuit: vnde et, quoad dominium
et reliquas praestations, eius quoque
damno eadem perit: eundem
in modum, vti, si res vendita
perit, nec liberatur emtor a
praestatione eius, quod venditori
debetur.

§. XV.

HAEC fere sunt, quae non pruritu gloriae, aut scri-
ptionis, quarum causas procul habemus, sed exercitii gra-
tia et amore argumenti pro lectionis penu et ingenii viribus
constituimus conscribere, et, pro academica libertate, inda-
gandae tamen veritatis causa absque vilo praecudicio expo-
nere. Fruere illis, ERVDITE ET OPTIME LECTOR,
atque, sicubi lapsi fuerimus, pro animo TVI candore,
ignoscas, quaecumque, humanitati, cui nihil magis est na-
turale, quam errare, nihil etiam plus solemne,
quam falli.

NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
V I R O
CHRIST. NICOL. CARSTENS

S. P. D.

CAROLVS FRID. WALCHIVS, D.
IVR. P. P. ET SCABINOR. COLL. ADSESS.

Variis ac diversis illis sollempnibus ceremoniis, quibus sacra nostra secularia celebrantur, litterarium certamen adiungere TIBI proposuisti, quo virtus TUA excellat atque industria TUA cognoscatur a corona, qua septum TE videbis. Bono profecto atque erecto animo conari id potes, postquam eam TIBI doctrinam legumque cognitionem ac tam singularem disputandi scientiam comparasti, vt quilibet lauream praeuideat, quam reportaturus es maximo cum plausu ex hac pugna. Summas itaque prae me habeo rationes, TIBI de primis laudabilis TVAE industriae fructibus ex animo gratulandi. Deus, quae summa est votorum meorum, efficiat, vt illos brevi tempore sequantur vberiores et TV, SVAVISSIME AMICE, occasionem nanciscaris exoptatissimam, quam de TE concitasti, dulcissimae patriae expectationem non modo sustinendi; verum etiam superandi. Amicitiae TVAE vt me commendatum habeas, abs TE, VIR NOBILISSIME, peto. Vale. Ienae.

d. III. febr. 1708.

E

PRAE-

PRAENOBILISSIMUM ATQUE DOCTISSIMUM
DOMINVM RESPONDENTEM SVVM

PLVRIMVM SALVERE IVBET

PRAESES.

TEMPORIS, recte a TE in hoc Musarum domicilio et laudabiliter per integrum fere triennium collocati, licet praeclara iam specimina STUDIORVM TVORVM PROMOTORIBVS exhibueris; hoc tamen superesse tibi visum fuit, vt me quoque comite publicam cathedram conscenderes, atque diligentiae academicae nouum, idque solemne, ederes documentum. Hoc TVVM propositum, quo magis, quanti TE semper fecerim, quantumque raras animi TVI dotes, rariorem adhuc et insolitam fere industriam suspexerim, ego mihi conscius sum; *eo minus* illud aut reprehendendum censui, aut potui villo modo improbare: quin potius ad istud plane perfectendum studium omne meum, operamque meam lubenti animo tibi suppeditauerim. Mea autem nunc praecipue interesse putavi, vt hac data commoda occasione, publicum aliquod fauoris, amicitiaeque in TE meae monumentum exstaret. Patere interim pro TVA humanitate, id est, summa, vt prolixiori adfectu, quam verborum adparatu et lenociniis me expediam. Quanto enim ardore singulas non tantum philosophiae partes, prout legitimae scientiae cultorem decet, verum legum

PRAE

legum etiam studium adgressus sis, testantur, quorum facundiam non minus, quam absolutam quoque eruditionem merito veneraris, VIRI ILLUSTRES ET VNDEQUAQUE CELEBERRIMI, quorum praelectionibus interfuisti: et testis ipse sum laudatae TVAE, et, quae aliis exemplo esse potest, diligentiae. quam quoque mihi vel historiam iuris romano-germanici explicanti, vel prima elementa iuris ciuillis exponenti, et in exercitiis etiam disputatorii priuatis comprobasti. Superest igitur, vt votis TE prosequar ardentissimis, et tantos studiorum rerumque omnium successus TIBI precer, quantos industria, hactenus egregie probata, efflagitat. Efficiat summus rerum moderator et arbiter, pro infinita sua gratia, vt omnes, qui numquam non laudabiles fuere, in musarum campo conatus TVI exoptatissimum habeant exitum, et ex animi sententia TIBI succedant: quo aliquando GENS TVA, et natalibus nobilis, et honorum luce atque dignitatum satis conspicua, per TE quoque in maius euehatur, IPSE autem TV subnixus eorum fauore, in quorum manu est, spectatae virtuti TVAE iustum non modo pretium, verum doctis TVIS etiam laboribus digna praemia statuere, publica ILLVSTRIS PATRIAE commoda promouere possis. Ita

VALE. Scribeb. in Academia Ienensi FRID. KAL.
FEBRYAR. A. O. R. CIOCCCLVIII.

V I R O
PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
CHRISTIANO NICOL. CARSTENS

S. P. D.

D. IO. LVDOVICVS SCHMIDIVS

O mne studium, VIR PRAENOBISSIME, quod magna cum
adfiduitate et in addiscenda iuris doctrina et amplificando
virtutis cultu insigniter posuisti, TIBI iam dudum omnium
conciliauit animos. Quam sinceram igitur non mereris lau-
dem! Ego certe TIBI de eximiis TVAE scientiae et virtutis
documentis ex animo gratulor. Consequaris illorum amplam
mercedem. Percipias proxime istos vberimos fructus, qui ex
industria emergunt; qui sunt virtutis praemia. Et quemadmo-
dum in hac eruditionis officina iam magnam de TE fecisti ex-
spectationem, atque illam in instanti quoque litterato certa-
mine luculenter confirmatum ibis; sic laeto etiam animo ad
hoc accedam, vt egregiae TVAE iuris scientiae testis fieri et
in posterum quoque TVO fauori me studiose com-
mendare possim. Ienae d. VII. Februar. anno

CICICCLVIII.

VIRO

V I R O
PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
CHRISTIANO NICOL. CARSTENS

S. D. P.

FR. CAROLVS A SCHWARZENFELS
OPPONENS.

Quae inter reliquas eminent virtutes, recta in summum huius vniuersitatis Moderatorem illosque, qui ciuium felicitati procurandae praesunt, pietas, nobilissima illa animi procliuitas aique generosus impetus ad quacuis praeclara facinora perpetranda omnesque occasiones audissime arripiendas, vbi et miseris refugio et innocentibus praesidio esse possis, proba tandem sumer ipsius cognitio, quae ab inani, quo tument et supra forem communem se elatos putant mortales, fastu liberat animum, eae fere sunt, amicorum *Optime*, quibus et reipublicae praeclare inferuimus et gloriam nobis comparamus aeternum duraturam. Quid quaeso est sine virtute ingenii vis aut doctrina insignior, nisi motuum animi vehementiorum, quibus inuertuntur atque pessumdantur res humanae, stimulus ac fomes! Quid sine recto iusti aequiue sensu amplius legitimae scientiae apparatus, nisi telum, quo faeuitur in genus humanum legesque pro eius incolumitate sancitae in illius perniciem detorquentur. Quod si autem ad virtutem accedit ingenii erectioris vis doctrinaque communes modulos excedens, tum nescio quid aut reipublicae salutarius aut magis necessarium fingi possit. Tum demum legibus suis stat honor suaeque auctoritas, tum fides incorrupta consistit atque intem-

F
rata,

rata, tum vincula, quibus hominum confociatio salusque continetur, manent firma atque inconcussa, tum, quae fiunt, sapienter aequè ac rectè peraguntur. Gratulor igitur patrie TVAE, NOBILISSIME CARETENS, quae suo iure et certo certius TE talem ciuem sibi augurari potest futurum. Gratulor iustitiae TE sacerdotem, quem neque aurum, medius ire per satellites potens, nec instans malorum vultus aut minae a recti aequique tramite deturbabunt, quemque infus magis rectè agendi stimulus, quam externorum efficacia ad sacra eius fortiter tuenda atque propugnanda impellit. Gratulor TE mihi amicum impensius dilectum, laetorque exinie, me, dum laudibus TE exorno, a vero non desistere nec blanditiarum, quarum me pudet quasque detestor, vniquam iri accusarum. Gratulor tibi occasionem, egregios TVOS profectus in scientia legitima publico arbitrorum ingenuorum examini subiiciendi atque insimul ex animo opto, vt larga emolumentorum atque prosperitatis TIBI exinde exurgat feges. Tu vero me, quem haecenus TVA cohonestasti amicitia et eum quo in arctiora coire virtutis vincula haud detestasti, amare haud vniquam desinas, enixe precor. Dabam Ienae die IX Febr. MDCCCLVIII.

CONSPECTVS DISSERTATIONIS

Postquam nonnulla *de commodis possessionis*
in genere §. I.

et in specie *de bonae fidei possessoris iure*
§. II.

quaedam etiam *de natura impensarum* expo-
sita sunt; §. III.

quomodo *seruari* impensae aut *recuperari*
possint a bonae fidei possessore vulgo non
satis distincte doceri, notatur: §. IV.

atque

atque monetur, *tres casus* distingui oportere,
§. V.

Dein deducitur, in *primo casu* impensas *seruari* tam per modum *exceptionis* §. VI.
et VII.

quam per *ablationem* §. VIII.

in *altero autem casu* impensas *recuperari* per
modum actionis, in cuius naturam paulo
plenius inquiritur §. IX. X. XI.

neque in *tertio casu* pro *recuperandis* im-
pensis actionem deficere, late probatur
§. XII. XIII. XIV.

tandemque tota pertractatio eruditi lectoris
beneuolo iudicio committitur §. XV.

ULB Halle
006 669 409

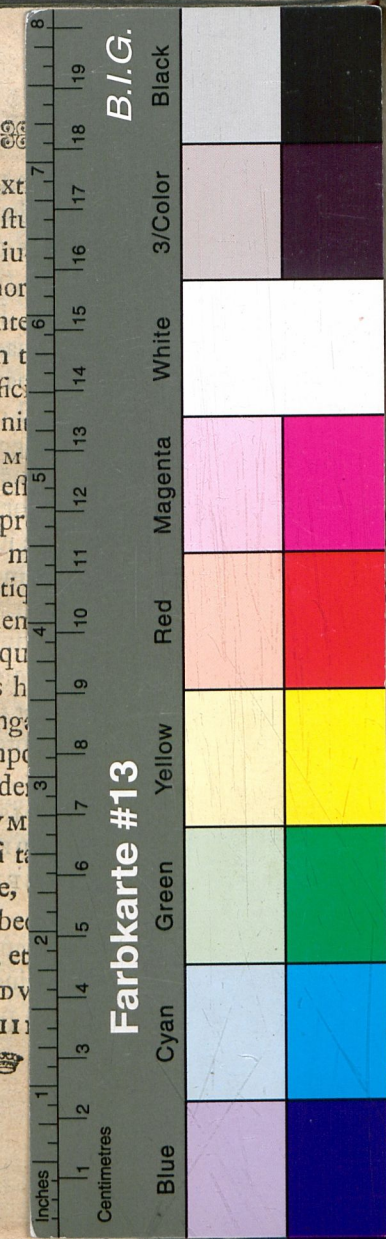
3

NO 7P

DISSERTATIO IVRIDICA

24

DE
R E M E D I I S

1758/19^a

QVAE
PRO SERVANDIS RECUPERANDISVE IMPENSIS
A BONAE FIDEI POSSESSORE
IN REM ALIENAM FACTIS COMPETVNT

QVAM
AVSPICIIS DIVINIS
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
D O M I N O
ERN. AVG. CONSTANTINO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE REL.

INDVLTU MAGNIFICI IVRECONSVLTORVM ORDINIS
SVB PRAESIDIO

VIRI EXCELLENTISSIMI CONSVLTISSIMI
LONGEQVE CELEBERRIMI

IOANN. WVNDERLICH

IVRIVM DOCTORIS ET PROFESSORIS PVBLICI
PATRONI ET PRAECEPTORIS
PER OMNEM AETATEM RELIGIOSE COLENDI

IN IPSA FESTIVITATE ACADEMIAE SECVLARI

AD D. VIII. FEBRVAR. MDCCLVIII.
PVBLICAE ERVDITORVM DISQVATIONI
SVBIICIET

CHRIST. NICOL. CARSTENS
LVBECENSIS.

IENAE LITTERIS SCHILLIANIS.

